

KİMLİK VE MÜZİK ÖZELİNDE EMİRDAĞ KARACALAR KÖYÜ BACI SULTAN VUSLAT YILDÖNÜMÜ ETKİNLİKLERİ

IN PARTICULAR OF IDENTIFICATION AND MUSIC, EMİRDAĞ KARACALAR KOYU BACI SULTAN CONVERGENCE ANNIVERSARY ACTIVITIES

Serenat İSTANBULLU*

Öz

Emirdağ Karacalar, mezhep ve inanç ayrımı gözetilmeyen, hoşgörü ve birlik anlayışı içerisinde gönül birlikteliği ile yaşayan insanların köyüdür. Yaklaşık 700 hanenin yaşadığı köyde farklı inançlar ve kültürler kendilerini ifade edebilmektedir. Köyde, 6 Mayıs Hidrellez, 21 Mart Nevruz, 10 Muharrem Aşure, 10 Ekim İmam Hüseyin'in matemî geleneksel olarak anılmaktadır. 1966 yılından beri 30 Temmuz günü geleneksel olarak düzenlenen Bacı Sultan Vuslat Yıldönümü Etkinliklerinde Karacalar Köyü'nün tüm özellikleri görülebilmektedir. Bu etkinliklerde mezhep ve inanç ayrımı gözetilmeden hoşgörü, sevgi ortamı oluşmakta, gönül bağı sağlanmaktadır. Bu çalışmada, Karacalar Köyü Bacı Sultan Vuslat Yıldönümü Etkinlikleri özelinde kimlik ve müzik konusuna odaklanılmıştır. Çalışma sürecinde, Karacalar Köyü ve Bacı Sultan etkinlikleri hakkında veri elde edebilmek amacıyla alan araştırması kapsamında yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Etkinliklerde önemli bir yer edinen müziğin icra unsurları, dokusu, yapısal özellikleri ve teknikleri incelenmiştir. Elde edilen veriler nitel araştırma tekniklerine göre analiz edilmiştir. Çalışmanın kimlik ve müzik konulu araştırmalara kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karacalar, Kimlik, Kültür, Müzik.

Abstract

Emirdağ Karacalar village is a place where people indiscriminate sects and faith, live peacefully in sence of unity. About 700 households experiencing different faith and cultures are able to express themselves. In the village, May 6 Hidirellez, March 21 Nevruz Celebrations, 10 Muharram Asure, October 10 Imam Huseyin mourners are traditionally held. All the features of the Karacalar village cab be seen in the Bacı Sultan Convergence Anniversary Activities which has been held since 1966 July 30. In these events, regadless to the sects and religious, the hearts unity is achieved, shaping the peaceful environment. In this study, Karacalar village in particular Bacı Sultan Convergence Anniversary Activities identification and music were focused. During the study, information was gained about Karacalar village and Bacı Sultan activities, structured interviews were conducted in the scope of the survey to obtain data on the subject. Executive elements of music, texture, structural features and specifications, which take an important place in the activities, have been examined. The obtained datas were analyzed according to the qualitative research techniques. It is thought that the work will be a source for research on identity and music.

Keywords: Karacalar, Identity, Cultur, Music.

GİRİŞ

Toplumbilimin bilgi, din, ahlak, hukuk, ekonomi, sanayi, siyaset gibi birçok dalları vardır. Toplumların değişim ve dönüşümleri, toplumsal yasaları toplumbilimi ilgilendiren diğer hususlar olarak bilinir. Din toplumbilimi; dinsel olgunun temel bir toplumsal olgu olduğu gerçeğinden yola çıkarak, din ve dinsel uygulamalar ile öteki toplumsal olgular, varlıklar ve kurumlar arasındaki karşılıklı ilişkileri araştıran bir toplumbilim dalıdır (Güven, 1999: 60). Müziğin, bireylerin ve toplumların yaşamlarında önemli bir yer edindiği ve işlevleri olduğu bilinmektedir. Toplumbilim ve müzik farklı ama çoğu zaman iç içe ve birbirini tamamlayıcı disiplinler olarak görülür. Toplumbilim ve müzik araştırmalarında din ve müzik konusu ayrı bir yer edinir. Toplumbilim, din, müzik üçgeninde araştırmalar yoğunlaşır. "Din ayinsel yöntemler içeren inançları içerir. Böylece tüm dinler, inananların yer aldığı ve dinin toplumun bir üyesi olduğunu gösteren özel faaliyetler içerir" (Giddens, 2008: 580).

Her iki disiplinde de kimlik kavramı toplumsallaşma süreciyle ele alınır. Kültürel kimlik oluşumunda; ritüeller, somut olmayan miraslar, gelenekler ve görenekler etken roller üstlenir. Kültürel kimlik; aidiyetlik duygusunun gelişmesinde, mirasın sürekliliği ve akışkanlığında etkendir. "Kültür, insanların edindiği ve gelenek, görenek, eğitim, öğretim, hukuk, siyasal kurumlar vb. gibi türlü yollarla birbirlerine ve sonraki kuşaklara ilettikleri özdeksel nesnelere ve bilgi, sanat, hüner ve alışkanlıklarla inanç ve değerleri içermektedir. Kültür, insanların toplumsal ve tarihsel süreçleri içinde yarattıkları bütün

* Yrd. Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türk Musikisi Devlet Konservatuarı, Türk Müziği Bölümü
serenatistanbullu@hotmail.com

özdeksel ve tinsel öğelerin bütünüdür (Güven, 1999: 172). Merton'a göre; belirli bir toplum ya da kümede üyelerin ortak davranışlarını belirleyen örgütlenmiş normatif değerler, kültürel yapıyı oluşturmaktadır (Akt: Güven, 1999: 172-173). "Bir toplumun kültür birikimi, o kültüre hayat veren birey veya toplulukların kökeni, gelenekleri, inançları, yaşayışları, yerleştikleri coğrafyanın fiziksel ve tarihsel özellikleriyle etkileşimli bir yapıdadır. Bu yapının dışavurumu olarak ortaya çıkan her türlü kültür ürünü ise toplumların zaman içinde var olmasını sağlayan, kimliklerini belirleyen, kuşaktan kuşağa aktarımını gerçekleştiren, gelişen, değişen ve zenginleşen bir materyaldir" (Onatça, 2007: 11)

Kültür bir toplumu farklılaştıran, düşün ve eylem modellerinin ve kendi özgül anlam çerçevesi içinde yaratıp kullandığı araç ve gereçlerin soyut bir bütünü oluşturur (Güven, 1999: 173). Bununla birlikte kültür bazen ortak bir değer ve unsur olarak da karşımıza çıkar. Topluluklar; doğum, ölüm, düğün, şenlik vb. pratiklerini yaşatarak, kültürlerini, kimliklerini koruma ve sürdürme çabasını gösterirler. Bazı kültürel pratikler toplumlar arasında benzerlikler gösterebilir. Müzik ise ayrı ve önemli bir yer edinir. Müzik; kimliğin oluşumunda, aktarımında, toplum içi olduğu kadar toplumlar arasında bağların güçlenmesinde etken roller üstlenir. "İnsanların topluluk yaşamı içinde oluşturdukları dinsel ya da dindışı törenler, müzik eserleri, danslar vb. ise anlamlı bir bütün ve birer gösterge sistemi olarak değerlendirilmektedir" (Onatça, 2007: 11).

Emirdağ Karacalar Köyü Bacı Sultan vuslat yıldönümü etkinliklerinde gerçekleştirilen alan araştırmasında Kadiri-Hüseyini topluluğunun kimliklerini koruma çabalarında müziğin etkin olarak kullanıldığı görülmüştür. Köyde; kendilerine özgü yaşam biçimlerini sürdürmekte olan iki farklı topluluk yaşamaktadır. Kadiri Hüseyiniler ile Sünni topluluk. Kendilerine ait kültürel kimlikleri vardır. "Kültürel kimlik ölçeği ve niteliği ne olursa olsun "kültürel farklılık" temeline göre bir araya gelen grupların, ayırt edilme, karşı olma ya da kendisi olma arzusu ile geliştirdikleri bir aidiyetlik bilincidir. Yani içeriği ve popülasyonu ne olursa olsun, kültürel kimlik denilen şey, toplulukları birbirinden ayıran öğelerin bileşimidir. Yani burada 'kültürel farklılığa' neden olan şey dil, din, etnik köken, sınıf, ulus, ideoloji, ortak tarih ya da yaşam tarzı çerçevesinde biçimlenebilir (Erol, 2009: 75).

Kaplan; kimlik kavramının Aydınlanma çağından itibaren, psikoloji ve sosyal psikoloji alanında yer aldığını, günümüzde ise toplumsal ve siyasal boyut kazandığını belirtir. Ona göre kimliğin iki tür bileşeni vardır. 1) Tanımlama ve tanınma, 2) Aidiyet. (2008: 34-35)

Ersoy; kimlik ve coğrafya arasında bağ kurar ve önemini vurgular. "Kültürel kimliğin belirli bir coğrafyayla ilişkilendirilmesi, toplumların çoğunda görülen bir davranıştır. Çünkü kültürel kimliğe ilişkin olarak kökenin belirli bir coğrafyaya kadar genişletilmesi, ilgili toplumu meşru ve güçlü kılar" (2010: 1). Günay'da müzikolojinin günümüz coğrafyasında müzik yaşamını bütün canlılığı ve renkleri ile incelediğini söyler. Ona göre; müzik coğrafyaları ile müzik sosyolojisi çalışmaları iç içedir (2011: 56). Emirdağ Karacalar köyü coğrafya ve müzik, müzik sosyolojisi çalışma alanı olarak uygun örneklerden biridir.

Bacı Sultan etkinlikleri ile kimlik; yaşatılmakta, korunmakta, canlı tutulmakta, gelecek kuşaklara aktarılmakta, eğitim aracı olarak kullanılmakta, geçmiş ve bugünü birleştirerek kimliklerini fark edebilmede yardımcı olmakta, yeni ve özgün olarak yeniden kurgulanmasına fırsatlar yaratılmaktadır. Kadiri-Hüseyini topluluğu bu ve benzeri etkinlikler sayesinde kendisini daha iyi tanımakta, tanımlamakta, aidiyetlik duygularını güçlendirmektedir.

Ersoy ritüelleri şöyle anlatır. "Ritüeller kültürlemenin/kültürülenmenin yaşatıldığı, 'süreklilik' ve 'değişiklik' bağlamında toplumların sosyal ve kültürel kimliklerini barındıran, kalıplaşmış davranış bütünlüğünün korunduğu ve sergilendiği kültürel alanlardır. Geçmişin imgelerinin ve geçmişi anımsatan pratiklerin canlı tutulduğu ritüeller, hem her bir ayrıntının aynı kalması üzerine geliştirilen çabayı, yani: sürekliliği, hem de eskiden kalan ya da yeni üretilmiş kimi davranışların seçilmesini (elenmesini) ve modifiye edilmesini yani 'değişimi' içinde barındırır. Dolayısı ile süreklilik bağlamında ritüel, bir yandan devamlı tekrarlanan davranışlar ve tutumlarla eskiye gönderme yapan bir 'hatırlatma' biçimi olarak değerlendirilebilirken ve kültürel belleği canlı tutarken; öte yandan yeni üretilmiş ya da sembolik bir hal alan davranış kalıplarını da "yeniden inşa" etmeye izin verir" (2010: 2).

Karacalar Köyü'nde yüz yıldan fazla süredir var olan, Yoksul Derviş'le beraber saz ile devam eden semah dönme geleneği 'yeniden inşa etmeye' güzel bir örnektir.

Grup; ortak amaçları olan ya da belirli bir amacı gerçekleştirebilmek üzere bir araya gelmiş, yüz yüze etkileşim içinde bulunan bireylerin oluşturduğu topluluk" (Hogg, 1997: 29) olarak tanımlanır. "Grup üyeleri arasında yüz yüze ilişki, zihinsel ve kültürel ve hatta duygusal etkileşim ve temas vardır. Bazı sosyologlara göre yüz yüze ilişki çok gerekli bir unsur değildir. Esas olan şey, üyelerin "biz" bilincine sahip

olmaları ve samimi ilişki içinde bulunmalarıdır. (Doğan, 2010: 102). Bacı Sultan vuslat günü ile Kadiri Hüseyini Ehlîbeyt muhipleri sosyal etkiye sahip olabilmektedirler. Grup olma özelliği taşımaktadırlar.

“Alt kültür (Subculture) kendine özgü yaşam biçimini kendi grubunda içselleştirmiş, ve ona benimsetmiş bir topluluktur. Toplumun genel dokusundan farklılık arz eden grupsal her hareketin bir çeşit alt kültür olarak tanımı mümkündür. Bu çerçevede ait oldukları toplumların geleneksel değerleri ve yaşama biçimlerinden farklı olan gruplar söz konusu toplumlarda birer alt kültür teşkil ederler. Farklı toplumsal ilişkiler sistemi olarak alt kültürler toplumsallaştırma normlarının ve ilişkilerinin dışında kendi toplumsal normlarıyla yaşayan; farklı (kendine özgü) bir ahlâk ve iletişim biçimini; barınma, eğlenme tarzını, sanatsal faaliyeti ile gerçekte bireysel tepki ve ifade biçimlerini grupsal söyleme dönüştürmektedir. Yani alt kültür, grup kültürünün egemen kültürden farklı olduğunu ifade eder. Grup üyeleri bu farklılıkları onaylar, devamını arzu eder” (Doğan, 2010: 114). Bacı Sultan Etkinlikleri Karacalar Köyü Kadirilerince onaylanmakta, devamı ise arzu edilmektedir.

Alevî kültürü ve müziği bu etkinliklerde yaşatılmaktadır. “Alevî müziği içeriği ve sitemi bakımından Anadolu’da yaygın olan Çelebi Bektaşiliği’nin müzik değerleriyle örtüşür. Ağırlıklı olarak sözlü bir müziktir. Daha çok dinsel olmasına karşın, pek çok sosyal konuyu bünyesinde barındırır ki bu da Alevî-Bektaşî kültürünün temel karakteristiğinden kaynaklanmaktadır” (Duygulu, 2014: 40). Yoksul Derviş’in 4000’e yakın beyitinin olduğu bilinmektedir. Din ve Tasavvuf, Manzum, Kerbela, Hazreti Ali, Ehli Beyt, On İki İmam, Nefesler, Ulu Kişiler, Deyişler yanında; Atatürk, Destanlar ve Ağıtlar, Güzellemeler, Aşk ve Sevda Şiirleri, Bilim, Kitap Okuma, Eğitim, Öğretmen üzerine şiirler, Milli ve Kültürel Bayramlar, kadın, aile, toplum, insan hakları vb. konularda şiirleri de vardır. Yoksul Derviş, Bacı Sultan yıldönümlerinde sosyal içerikli eserlere de yer verir. “Sevgi saygı göster insana” buna güzel bir örnektir.

İç ve dış göçler kültürel kimliğin değişim ve gelişimine etki eder. Bu etki, gözle görülebilir. Emirdağ ve Karacalar Köyü iç ve dış göç vermiştir. Bu göçler bir takım değişimleri de getirmiştir. Bacı Sultan Anma Etkinlikleri bu göçlerin olumsuz etkilerini *örneğin kültürel akışın kesintiye uğraması* gibi etkileri aza indirmek için de fırsatlar verir. “Kültürleme, kültürleşme süreçleriyle bir yandan kendi varlığını geliştirirken öte yandan ortak insanlık kültürüne katkıda bulunur. İnsanla kültürü arasında karşılıklı alışveriş (etkileşim) vardır” (Güvenç, 2010:295).

Bu araştırmada; yukarıda verilen bilgiler ışığında Bacı Sultan anma törenlerini düzenleyen topluluğun özellikleri, kurumları, sosyal normlarını açıklamak, topluluk içindeki baskın ve roller üstlenen bireyleri tanıtmak, kültürel ve mezhepsel farklılıkları değil, bütünleşmeyi amaç edinmiş bir topluluğu tanıtmak, Bacı Sultan Vuslat Yıldönümü etkinliklerini kimlik ve müzik özelinde ele almak, Kadiri Hüseyini bir topluluğun müzik özelliklerini, müziksel davranış biçimlerini belirlemek amaçlanmıştır.

Bacı Sultan Anma Törenleri odaklı çalışmada alan araştırması yöntem ve tekniklerinden yararlanılmıştır. Katılımlı gözlem, görüşme yanında; video, resim vb. teknik kayıtlardan yararlanılarak elde edilen veriler nitel araştırma tekniklerine göre çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Görüşmeler yapılandırılmamış ve konunun gidişatına göre yapılmıştır. Sosyo-antropolojik bir anlayışla kayıtlar titizlikle incelenmiştir.

Karacalar Köyü, Kadiri-Hüseyini topluluğu yanında Sünni topluluğun da bir arada yaşadığı nadir yerleşim yerlerinden biridir. Her iki toplulukta kendi inanç özelliklerini yaşamakta, korumakta ve gelecek kuşaklara aktarmaktadır. İkili toplumsal yapı araştırmanın özgünlüğü olarak görülmüştür. Erol (2009: 101) “ölçeği ne olursa olsun ‘bir’ Alevi topluluğunu ötekilerden ayıran şeylerin ‘ne’ olduğuna ilişkin sorunun muhatabı, ‘kendî’ olma arzusu ile bir aidiyet bilinci geliştirmiş olan topluluktur. Bunu herkesin öğrenmesinin yolu katılımcı gözlem (participant observation) ve görüşme (interview) yöntemi ile yapılacak inceleme, yani alan çalışması (field work), yani antropojidir” der. Alan araştırması ise “araştırmacının ‘alan’ olarak tanımladığı yerde, görerek, duyarak, gözlemleyerek, katılarak bilgi edinmesi ve böylece eylemlerin, sözel ifadelerin, kısaca topluluğu saran tüm olay ve olguların anlamalarına vakıf olma çabasıdır” (Karahasanoglu, Yavuz, 2015: 59-60). Bu çalışmada her iki görüş ve düşünce temelinde süreç işlemiştir. 30 Temmuz Vuslat Yıldönümlerinde yapılan etkinlikler araştırma kapsamında incelenmiştir.

1. Emirdağ Karacalar Köyü

Köyün tarihi, yaklaşık iki yüz yıllık bir geçmişe dayanmaktadır. Osmanlı’nın son dönemi ve Kurtuluş Savaşı dönemlerinde yaşanan kıtlıklar, ölümler vb. nedeniyle yok olma noktasına gelir. Sadece üç hane kalır. Bu üç haneden biri Yoksul Derviş’in ailesidir. Karaca denilen hayvan buralarda yaşadığı için köyün adı “Karacalar” olarak kalmıştır (Yıldırım, 2007: 33-34).

Karacalar köyünde iki toplum sevgi, dostluk ve kardeşlik duyguları içinde yaşamaktadır. İki küçük vadi arasında kurulan köyde ciddi bir ağaçlandırma yapılmıştır. Hak Halili Türbesinin hemen yanı başında

bir cami bulunmaktadır. Caminin imamlığını ise Yoksul Derviş yapar. Kadiri Ehlibeyt muhibi olan bir âşığın imamlık yapması nadir görülen durumlardandır. Dergâhın çevre düzenlemesi ve temizliği dikkat çeker. Dergâhın içinde türbeler (Hak Halili, Bacı Sultan ve Kadir Ağa) bulunur. Cami olarak da kullanılan türbede, namaz kılınan yerde, cem törenleri de yapılmakta; kadın erkek birlikte semah dönmekte deyişler, nefesler, mersiyeler okunmaktadır. Dergâhın özenle korunarak geliştirilmesi, dergâha ve türbelere olan büyük saygının bir ifadesidir.

Hak Halili 60 yaşlarındayken köyde bir medrese kurar. Kur'an-ı Kerim yanında Ehlibeyt'in sevgisini ve ahlakını öğretir. İnsan sevgisi, herkese bir gözle bakmak, herkesi kardeş bilmek, insanlık için çalışmak en büyük öğretisi olur. Hak Halili'nin Hz. Muhammed'in soyundan geldiğine inanılmaktadır.

Köyün dört dönem muhtarlığını Kırmızı Muhtar (Nurettin Şahbaz) yapar. Köydeki Sünni topluluğun Kadiri Ehlibeyt muhibi bir muhtar seçmesi de köydeki saygı ve barış ortamının bir göstergesidir.

Yoksul Derviş'in heykeli köyün merkezinde bulunur. Kadiri-Hüseyini bir halk âşığının Sünnilerin de yaşadığı bir köyde heykelinin dikilmesi de anlamlıdır. Köyün merkezindeki bir diğer heykel ise "üzüm" heykelidir. Köyde üzüm yetişir. Köy çevreye duyarlıdır "Doğayı sevelim, çevremizi koruyalım" sözleri asıdır. Yaklaşık 30 bin fidan dikilmiştir.

2. Yoksul Derviş

Duygulu, (1997: 245) âşığın şiirlerinde tasavvufi konulara ağırlık verdiğini, bağlama çalabildiğini ve irticalinin de kuvvetli olduğunu söyler.

Çalışmamızda sık sık adından ve eserlerinden söz edeceğimiz asıl adı Şemsettin Kubat olan Yoksul Derviş 01. 12. 1943 tarihinde Afyonkarahisar'a bağlı Emirdağ İlçesi'nin şirin, yeşillik ve sakin bir köyü olan Karacalar Köyü'nde dünyaya gelir. Babasının adı Seydi, annesinin adı Hatice'dir. Şemsettin Kubat, üçü kız, ikisi erkek olan kardeşlerinin en küçüğüdür. Köyün ulularından olan meşayihden müderris Şeyh Hacı Halil Efendi Karacalar Köyü'nde Kadiri Dergâhı Hüseyini Kolunu kurar. Kızı Mutasavvıf Bacı Sultan (Zehra Şahbaz) bu yolu bütün zorluklara rağmen devam ettirir. Şemsettin Kubat'ın babası Seydi Efendi de işte bu dergâha giderek Bacı Sultan'ın elini öper. Şemsettin Kubat'ın babası Seydi Efendi bu dergâha bağlıdır. Şemsettin 5-6 yaşlarında iken annesi ile birlikte dergâha giderek Bacı Sultan'ın elini öper. Bacı Sultan, Şemsettin'e hocalardan ders alarak okumasını, tahsil yapmasını öğütler.

Bunun üzerine Şemsettin Kubat 9-10 yaşlarına kadar Köyündeki Hafız Hoca'da, 10-11 yaşlarına kadar da Emirdağ'daki Çarşı İmamı Namık Şenel Hoca'da okur. Böylece temel dini bilgileri, Kur'an-Kerim okumayı öğrenir ve ezberler. Yeni harfleri okumayı ve yazmayı ise askerlik yaptığı sırada öğrenir. Şiir yazmaya 12 yaşlarında başladığını söyleyen Yoksul Derviş'in ilk şiiri "Şehitlerin Anısı" adlı şiirdir. Çift sürüp davar güderek babasına yardımcı olmaya çalıştı ise de her geçen gün içindeki okuma aşkı artan Şemsettin'in babası onun rençber olmasını istemektedir. Yoksul Derviş, okumak isteği üzerine ailesinden habersiz, İstanbul'a gider, dayısı ile buluşur, dokuma fabrikasında işe başlar, Eyüp Sultan'da Kur'an kursuna başlar ve hafızlık diploması alır, 15-16 yaşlarında köyüne döner. Köye döndüğünde babasının vefat ettiğini öğrenir. 1959 yılında ise Bacı Sultan'a derviş olur. Hayatı bundan sonra değişir. Bir taraftan babasının mesleğini devam ettirirken, diğer yandan sık sık Bacı Sultan'ı ziyaret eder. Yunus Emre Divanını bulur ve aşkla okur. "Manevi ilham kaynağım Bacı Sultan Hazretleri, şiirde üstadım Yunus Emre oldu" der.

Şemsettin Kubat, 1980 yılında Türbe Camii'nde fahri olarak imamlık yapmaya başlar. 1984 yılında girdiği yazılı ve sözlü imtihan sonucu kendisine Emirdağ Müftülüğünce "İmam-Hatiplik Yapmaya Ait Yeterlik Belgesi" verilir. Karacalar Köyü Türbe Camiinde başladığı imamlık görevine o yıllardan günümüze kadar devam etmektedir.

Bacı Sultan'ın vefatı üzerine ağıtlar ve deyişler söyler çalar. Özellikle askerlik dönüşünden sonra, 1966 yılından itibaren Mart ayında Nevruz, Mayıs ayında Hıdırellez, Muharrem ayında Aşure Merasimi, Temmuz ayında Bacı Sultan Anma Günleri'nde yani önemli günlerde ve köy etkinliklerinde düzenli olarak çalıp söyler. Konserler verir, festival ve şenliklere katılır. Panel, sempozyum ve konferanslarda yer alır. Onlarca şiiri antoloji, ansiklopedi, dergi, gazete ve kitaplarda yer alır. 150'den fazla şiiri Fransızca 'ya çevrilir. Âşıklar bayramı, şairler etkinliği ve şölenlerinde ödülleri alır. Yoksul Derviş, ağıt, destan, nefes, deyiş, doğmaca, duvaz, güzelleme, ilahi, koçaklama, koşma, mersiye, methiye, övgü, taşlama, türkü vb. türlerde yazan ve söyleyen bir halk âşığı ve ozanıdır. Atatürk, Cumhuriyet, Kadın ve İnsan Hakları, Ağaç-Orman Sevgisi gibi yazdığı şiirlerle de güncel bir kimlik kazanmıştır.

Yoksul Derviş, 5 çocuk sahibi bir baba ve 9 torun sahibi bir dededir. Halen doğduğu köyü Karacalar 'da oturmakta, sazıyla ve sözüyle gönüllere sevgi tohumları saçmaya devam etmektedir (Sarı, 2010: 17/23).

3.Karacalar Köyü Kadiri-Hüseyni Ehlibeyt Muhipleri

Topluluk üyeleri kendilerini Abdülkadir Geylani Hazretlerine bağlı, Kadiri Hüseynilere mensup olarak görürler. Kuran ve Ehlibeyte dayanan İslam anlayışına sahip topluluk, Bektaşilik, Caferilik, Alevilikle Ehlibeyt ve On iki İmam sevgisinde birleşmektedir. Abdülkadir Geylani, Ahmet Yesevi, Hacı Bektaş'ı Veli, Mevlana, Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Niyazi Mısri, Seyyid Seyfullah, Fuzuli, Virani Baba topluluk üyelerince sevilir. Esasen, Allah'ın tüm varlığı yaratan olması, Hz. Muhammed'in (SAV) tüm âleme rahmet olması, Ehlibeyt'in şura suresi 23.ayetinde sevilmesinin farz kılınmasından hareketle Kuran'a ve Ehlibeyt'e dayanan bir İslam yorumu ile din mezhep ırk tarikat ayrımı gözetmeksizin tüm insanlığı kucaklayan bir anlayışa sahip olduklarını dile getirmektedirler.

Köyde Mevlevilere ayrı bir saygı ve sevgi gösterilir. Afyon Mevlevilerinden Ferruh Çelebi'nin babası Kemalettin Çelebi vefat ettiğinde namazını kıldırarak bir hoca aramalarını, bir zatın geleceğini, bütün işlemlerle onun ilgileneceğini ve bu zata saygıda kusur etmemelerini vasiyet eder. Hak Halili Hazretleri gelir ve cenazeyi yıkar. O tarihten sonra Ferruh Çelebi ve ailesi Karacalar Köyü ile daha çok bağ kurarlar.

Yoksul Derviş, şiirlerinde Ferruh Çelebiye, Arif Çelebiye, Hüsrev Çelebi'ye yer verir¹.
Ardında yürüyen Veysel Karani,
Bacı Sultan hatm eyliyor Kur'an'ı,
Ferruh Çelebi'dir Şâhın yâreni,
Huzurunda duranlara aşk olsun

Ârif Dayı, Hüsrev Dayı yan yana,
Şâh'ım Mürvet eyle cümle ihvana,
Derildi erenler ulu divana,
Bu meydana girenlere aşk olsun.

Yoksul, köyün tarikat silsilesini (Abdülkadir Geylani, Hak Halili, Zehra Bacı) şiirlerinde anlatır.
Cümle evliyalardan ol,
Buyurdu Hak anı makbul,
On'ki İmam giden yol,
Abdülkadir Geylani'dir.

Miraca yazıldı Muhammed Ali,
Yerde gökte birdir Hakk'ın Halili,
Bacı Sultan mü'minlerin delili,
Şâh'a ikrar verenlere aşk olsun

Bizim dergâhımız gürûhu Naci
El-aman efendim Pîr Sultan Bacı,
İmamı Ali'den vurundun tacı,
Beklerim yolunu gel Zehra Sultan

Sarı, Yoksul Derviş ve Sultan Dîvânî'yi anlattığı çalışmasında şunları söyler: "Hak âşığı şairlerimiz, mezhepleri, tarikatları, yolları ne olursa olsun yüzyıllarca Rabbimizi, Peygamberimiz Hz. Muhammed'i ve Efendimiz Hz. Ali'yi aynı aşkla ve aynı şevkle; "Hak, Muhammed, Ali" sırasını bozmadan eserlerinde işlemişlerdir. Hepsinin de ulaşmak istedikleri yer aynıdır. İşte bu hak âşıklarından ikisi, tarikatları farklı ama hedefleri aynı... Ne Sultan Dîvânî Mevleviliğinden, ne de Yoksul Derviş Kadiriliğinden-Aleviliğinden bir şey kaybetmiyor. Tek cümleyle hedefleri aynı; yaratana tanımak ve tanıtmak" (2010: 49).

Yoksul Derviş Abdülkadir Geylani'yi "Şahım, pirim, yücemiz" gibi sıfatlarla anar ve sık sık şiirlerinde yer verir.

4.Meşayihden Müderris Şeyh Hacı Halil Efendi (Hak Halili) (1827-1908)

1826 yılında Afyonkarahisar vilâyetinin Aziziye kazasının Dereköy'ünde doğan Hak Halilî (Meşayihden Müderris Şeyh Hacı Halil Efendi) 13 yaşında Bolvadin'de öğrenime başlar, üç yıl burada, yedi yıl Konya'da, on üç yıl İstanbul'da okuduktan sonra Mısır'a El-Ezher Üniversitesi'ne gider. Orada beş yıl talebelik yaptıktan sonra üç yıl da müderrislik ve baş müderrislik yapar. Daha sonra da Mekke'de Şeyh Halil Paşa Hazretleri'ne yedi yıl hizmet eder. On iki tarikatın icazetini alır. Şam'da Muhammed Hane Dergâhında Nakşî Tarikatının Şeyhliğini yapar, Afyon'da Çelebilere Mesnevi dersi verir, Karacalar Köyü'ne gelir

¹ Şiirler, Mehmet Sarı (2010). *Hak Âşığı ve Halk Ozanı Âşık Yoksul Derviş* kitabından alınmıştır.

yerleşir. Karacalar köyünde Kadirî Tarikatının kurar. Ehli Beyt sevgisini yüreklere eker. Kendisi gibi birçok Ehli Beyt sevdalısı yetiştirir. Vefatından dört yıl sonra kabrinin açılması, cesedi çürümemişse türbe yapılmasını vasiyet eder. Dört yıl sonra 1912 yılında yapılan türbede metfundur (Yıldırım, 2007: 364).

5.Zehra Şahbaz (Bacı Sultan) (1893-1965)

Karacalar Köyü'nde halk arasında Bacı Sultan, Zehra Bacı, Zehra Ana, Şih Kızı gibi lakaplarla anılan Zehra Bacı, Hak Halilî'nin ikinci eşi Hatice Hanım'dan olan kızıdır ve 1893 yılında doğmuştur. Anlatılanlara göre uzun boylu, buğday benizli, ela gözlü, nur yüzlü biri olan Zehra Şahbaz 14 yaşında iken Karacalar Köyü'nden Hacı İsmail Efendi'nin oğlu İbrahim'le evlenir ve Kadir (Kadir Ağa) ve Hatice isimlerindeki çocukları dünyaya gelir. Babası Hak Halilî'nin vefatından kısa bir süre önce Kâdiri-Hüseyni Kolunun sorumluluğunu üzerine alır. Genç yaşlarda üstlendiği bu vazifesi süresince insanların dini ve fenni ilimlerde, tasavvuf ahlak ve terbiyesinde yetişmelerinde büyük önem vermiş, köyde ilk kez bir kızı (kızı Hatice'yi) okula göndererek önderlik etmiştir. İleri görüşlü bir Müslüman ve mutasavvıf olan Zehra Bacı, vatanını çok sevmiş, Dereköy'e ve Kurudere'ye su getirmiştir. Bütün bu özelliklerinden dolayı zamanın yönetimlerinde de saygı duyulan Bacı Sultan 30 Temmuz 1965'te "Efendim, Sultanım sığındım sana-Hanedan aşkına geldim kapına" dediği Resûlü'llah Efendimiz'e, Hakk'a kavuşmuştur. Zehra Bacı'nın babası Hak Halilî'den 1907 yılında aldığı Kadiri tarikatının sorumluluğunu, bundan sonra oğlu Kadir Şahbaz'a teslim etmiştir (Sarı, Cilt I, 2010: 68).

Ahmet Şahbaz (Zehra Bacı'nın torunu) Bacı Sultan'ı şöyle anlatır. "Bacı Sultan babası Hak Halilî'nin terbiyesinde yetişir. Bacı Sultan tüm acılarına, çilelerine rağmen, manevi ikramları, güzellikleri maddi rahata tercih eder. Bacı Sultan İstiklâl Harbinde bir istihbarat subayının köyde barınmasını sağlayıp memleketimizin düşman işgalinden kurtulması için her gün 12 Yasin-i şerif okutur. Eşi askere gidince tarlalarda çalışır, başkalarına ekmek yapar, bulaşık yıkar, kimseye minnet etmez. Bacı Sultan Kur'an'ı Kerim okumaya, öğretilmesine çok büyük önem verir. Kur'an'ın tüm dertlere çare olacağını, temel bilgi kaynağımız olduğunu vurgular. "Delilim Sırrı Kur'an'dır/Bunu bilen naçar olmaz" der. Bacı Sultan tüm insanları eşit tutar ve "benim evladım yoldan gelendir belden gelen değildir" der. Babasından iki gaz tenekesi miras kalan Bacı Sultan, oğlu Kadir Ağa'ya 50 lira miras dışında hiçbir miras bırakmaz" (Sarı,Cilt I, 2010: 68-70).

Bacı Sultan'ın söylediği ilahi ve deyişlerden;

On İki İmam

Bihamdülillah İslam'ım,
Delilim Mustafa geldi.
Emirim, Rehberim, Şahım,
Aliye'l Murtaza geldi

İmanım ol kerem kani,
Niçin beni sevmeyen anı,
Resûlün kurretü'l aynı,
Hasan Hulk'u Rıza geldi.

Feda olsun sana canım,
Ki odur dinim, imanım,
İki âlemde sultanım,
Hüseyni Kerbelâ geldi.

Ana insi melek bende,
En etna bendesi bende,
Cihanın kutbu âlemde,
Ali Zeyne'l Aba geldi.

Muhammed Bakır ol şahım,
İmam Cafer durur mahım,
Bunlardan Musa Kazım,
Ki ol nûri Hüda geldi.

Yüzüdür Gaffeil Kur'an,
Göründü Kâbei irfan,

Cihana Rahmeti Rahman,
Ali Musa Rıza geldi.

Tagi şahi velâyettir,
Nagi nûri hidayettir,
Bunlar makbul hazrettir,
Ki bize rehnûma geldi.

Hasanü'l Askeri kıblem,
Eşiği taşıdır Kâbem,
Yolunda can ü baş verem,
Bana gayet sefa geldi.

Muhammet mehti ahir
Gele birgün ola zahir
O vaktin harici münkir
Bu dergahtan cüda geldi

Be hey derviş gözün aç bak
Cihan bunlardır revnak
Bunların bastığı toprak
Gözüme tu tiya geldi

Sözün seyfi ilahidir
Kelamım nukti şahidir
Hakikat burci mahidir
Bu methi bir riya geldi

Yolsul Derviş'in Bacı Sultan Şiirleri:

Yolsul Derviş'in 'Pîrim' diye hitap ettiği Bacı Sultan'ın adını taşıyan 23 şiiri vardır. "Bacı Sultan (Hece:8), Bacı Sultan (Hece:11), Bacı Sultan'a (Hece:8), Bacı Sultan (Hece:8), Bacı Sultan'a Gidelim (Hece:8), Bacı Sultan (Hece:8), Bacı Sultan'ım (Hece:7), Bacı Sultan (Hece:8), Bacı Sultan (Hece:11), Bacı Sultan Deyi (Hece:8), Bacı Sultan (Hece:8), Bacı Sultan'ın Öğüdü (Hece :11), Neler Bacı (Hece:8), Bacı Sultan'ın Yılına (Hece:8), Bacı Sultan'a Övgü (Hece:8), Bacı Sultan (Hece:11), Bacı Sultan'ın Öğüdü (Hece:8), Bacı Sultan (Hece:11), Dillerinde Bacı Sultan (Hece:11), Bacı Sultan'a (Hece:11), Bacı Sultan'ın (Hece:11), Pirim Bacı Sultan'ım (Hece:11), Bacı Sultan (Hece:8) (Sarı, Cilt II, 2010: 2273-289).

Yoksul, Bacı Sultan'dan yardım ister:

Nasıl arz edeyim sana halimi
Aman sarsma itikatı yolumu
Şu iki cihanda sen tut elimi
Pîr'im Bacı Sultan aman elaman

Yoksul'a göre:

Oğlu Kadir rehber oldu,
Cüml âleme serdar oldu,
Hak'tan ona ferman geldi
Bacı Sultan'a Sultan'a

Yoksul, Bacı Sultan'ın önemini şöyle belirtir:

Bize Hak'tan gel olmadan,
Bacı Sultan'a gidelim.
Âhirette yol olmadan,
Bacı Sultan'a gidelim.

Yoksul, Bacı Sultan'ın vefatından çok etkilenir. Gözünün yaşı kurumaz. Gözleri yolda kalır. Hasretliği artar. Kıymetini bilememekten, diri bir ölü olduğundan söz eder.

Çağırırım her nefeste,
Bülbülleyin kaldım yasta,
Yoksul Dîvânî'yem kaldım hasta,
Sen gideli Bacı Sultan.

Bacı Sultan'ın makamını över.
Behey canlar kuşak verin,
Bu makama sizde varın,
Anda bir hikmet görün,
Bacı Sultan deyi deyi.

Bacı Sultan'ın öğütlerini hatırlatır. Yoksul'un şiirlerinde Bacı Sultan'ın; haksızlığa boyun eğilmemesini, nefse uyulmamasını, anneyle bacının eşit olduğunu, gönüllere sevgi ağacının dikilmesi gerektiğini, benlikten, kibirden, gururdan kaçınılması gerektiğini, cömertliği, her kula hizmet etmek gerektiği, bütün insanlara bir gözle bakılmasını, kimsenin incitilmemesini, fidan dikilmesini, ağaç sulanmasını, vefalı, sadık, özü pak olunmasını, sözün unutulmamasını, kin tutulmamasını, rızasız lokmanın yutulmamasını, her halin Hak'ka yaramasını, cehaletten uzak olunmasını, temiz olunmasını, edep, erkân, hayâlî, güzel ahlaklı olunmasını, ikilik yaratılmamasını, aşk ateşinin sönmemesi gerektiğini, kalles olunmamasını, insanlara hor bakılmamasını, gönül Kâbe'sini yıkmamayı, eşine sahip olmayı, işe hile katmamayı, seher vaktinde yatmamayı, günaha batmamayı, sözü yabana atmamayı, boş zaman geçirmemeyi, senlik ve benlikten uzak olmayı, her işin makbul olması gerektiğini öğütlemiştir.

Sakın haksızlığa boyun eğmeyin,
Hiçbir zaman gönüllere değmeyin,
Nefse uyup yükseklere ağmayın,
Böyle öğüt verdi ol Bacı Sultan

Bacı Sultan'a Övgü adlı şiirinde ise onu, Hazreti Fatma'ya benzetir.
Düşkünün elini tuttu,
Bunalan kişiye yetti,
Muhtaçlara yardım etti,
Hazreti Fatma'ya benzer.

Yoksul'a göre, Bacı Sultan Ehli Beyt sancağını taşımıştır.
Hak Halili'n Ocağını
Yakan sensin Bacı Sultan,
Ehlibeyt'in sancağını
Çeken sensin Bacı Sultan

Yoksul'a göre Bacı Sultan'ın dilinden şeker akar.
Âşık oldum gülünden,
Şeker akar dilinden,
Ayrılamam Yolundan,
Pir'im Bacı Sultan'ım.

Son nefesinde Azrail'den önce elini tutmasını ister.
Kahkâr ismin ile kahret zâlimi,
Bir gün olur karşılarız ölümü,
Azrail tutmadan sen tut elimi,
Beklerim yolunu gel Zehrâ Sultan

Yoksul Derviş Zehra Bacı'yı " mürebbim, mürsidim, Pirim, rehberim, üstadım" sözleriyle ifade eder.
Hasret zorumuş meğer,
Gözleri dünyaya değer,
Yoluna boyun eğer,
Pir'im Bacı Sultan'ım.

Yoksul Derviş'in Bacı Sultan Vuslat Günü İçin Yazdığı Şiirler

Bacı Sultan'a

Uzaktan yakından gelen erenler,
Hoş geldiniz Bacı Sultan yılına.
Gönül Kâbesi'ne yüzler sürenler,
Hoş geldiniz Bacı Sultan yılına.

El bağlayıp divanına duralım,
Hû diyerek Şah'a selam verelim,
Cemali pak'ına yüzler sürelim
Hoş geldiniz Bacı Sultan yılına.

"Bismillahi, destur ya Pîr diyelim,
Edebi, erkânı Şah'a uyalım,
Muhabbetin lezzetinden doyalım
Hoş geldiniz Bacı Sultan yılına.

Yedi iklim, dört köşeden gelenler,
Şâh İmam Hüseyin'e secde kılanlar,
On'iki İmam aşkı ile dolanlar,
Hoş geldiniz Bacı Sultan yılına.

Yapışanlar ulu Pîr'in elinden,
Ayırmasın Şâh'ım kendi yolundan.
Selam olsun Ort'ören'in Beli'nden,
Hoş geldiniz Bacı Sultan yılına.

Şâh'ın huzuruna böyle girelim,
Mürvet'ine himmet'ine erelim,
Varıp cemaline yüzler sürelim,
Hoş geldiniz Bacı Sultan yılına.

Kırklar, beşler semahına dönelim,
Pîr aşkına hep secdeye inelim.
Yoksul Derviş Şâh Hüseyin'e yanalım,
Hoş geldiniz Bacı Sultan yılına.

Bacı Sultan

Âleme bir şenlik düştü,
Bacı Sultan Gecesi'nde,
Sazları, semahı coştı,
Bacı Sultan Gecesi'nde.

Secdemiz gönül Kâbe'si,
Müminlerin sermayesi,
Duyduğumuz Şah'ın sesi,
Bacı Sultan Gecesi'nde.

Ulu Pîr'den Mürvet olsun,
Canlar kısmetini bilsin,
Dilekleri kabul olsun,
Bacı Sultan Gecesi'nde.

Ne niyetle geldiyseniz,
Kabul ola niyetiniz,

Hak'tan gelsin rahmetimiz,
Bacı Sultan Gecesi'nde.

Şâh Hüseyin'dir metimiz,
O'dur bizim mürvetimiz,
Zay olmasın hizmetimiz,
Bacı Sultan Gecesi'nde.

Canlar Ehlibey'i arar,
Sanki gökten melek iner,
Cümle âlem semâh döner,
Bacı Sultan Gecesi'nde.

Neredesin Pîr nerede,
Çok bundayım şu sırada,
Gelenler ersin muradına
Bacı Sultan Gecesi'nde.

Bir huzur var, bir duygu var,
Hep canlarda bir övgü var,
Bir güzellik, bir sevgi var,
Bacı Sultan Gecesi'nde.

Can kurban dostlar yârenler,
Seyredip Şâh'ı görenler,
Eşiğine yüz sürenler,
Mürvet Şah'ın Gecesi'nde.

Niyâzım her dem her nefes,
Evenseldir işte bu ses,
Okunuyor, deyiş, nefes,
Bacı Sultan Gecesi'nde.

Gönüllere sevgi düşer,
Çağlayıp bendini aşar,
Gudümü, sazları çoşar,
Bacı Sultan Gecesi'nde.

Hasta şifasını bulsun,
Dertlilere derman olsun,
Yoksul Derviş çilen dolsun,
Bacı Sultan Gecesi'nde.

6.Bacı Sultan Vuslat Günü

Sevgi ve saygı temasının, sürekli vurgulandığı etkinliklerde Kadiriliğin tutum ve davranışları açıkça görülür. Misafirlerin alana girişleri, selamlaşmalar, konuşmalar, semah gösterileri, sazlı ve sözlü müzik ortamları, ikramlar, görev dağılımları, çekinilmeden yapılan etkinlikler vb. bu düşünce biçimini somut olarak gösterir. Etkinlikler sırasında çocukların ve gençlerin ikram görevlerinde bulunması hem yeni nesillere kültürel kimliği aktarmak hem de edep erkânın öğretilmesi açısından değer taşır.

Dergâh ziyareti önemsenir. Dergâhın temizliği, düzeni, eşiğe basmadan ve öpülerek içeri girilmesi gibi ritüelleri, kadın-erkek, çoluk-çocuk herkesin belli bir saygı ve düzen içerisinde ziyarette bulunmaları, duaların edilmesi yine bu kültürün özelliklerindedir. Dergâhın içerisinde bulunan küçük bir müze ise Hak Halili, Zehra Bacı ve Kadir Ağa'ya gösterilen hürmetin ayrı bir göstergesidir.

Her yıl 30 Temmuz'da yapılan vuslat gününde; kendi öz kültürlerini korumak ve yaşatmak en önemli amaçlar arasındadır. "Vuslat yıldönümü" olarak da adlandırılan etkinliklere yurdun dört bir yanından gelenler yanında özellikle yurt dışında yaşayan akraba ve dostlarla buluşma ise bir diğer önemli amaç olarak görülür. Vuslat günündeki düzen ve organizasyon bütünlüğü hemen dikkat çeker. Bu da

kurumsal bir yapının olduğu izlenimini misafirlere belirtir. Vuslat gününde hiçbir şey paralı olamaz. Yiyecek içecek konaklama gibi ihtiyaçların hiçbiri ücret karşılığı değildir. Bu ihtiyaçlar topluluk üyelerinin kendi istekleri doğrultusunda görev almaları yolu ile karşılanır. Misafirler evlerde de ağırlanır. Devlet büyüklerinin törenlere katılmalarına rağmen hiçbir şekilde siyaset ve gündem konuşulamaz.

Anma günü herkese açık olmakla birlikte bir tür ibadet olarak görülür. Bu nedenle ritüellerin bozulmadan uygulanmasına, başka şeylerin karıştırılmadan yaştırılmasına özen gösterilir.

7. Bacı Sultan Vuslat Gününde Müzik

Vuslat gününde Bacı Sultan'ın öğretileri ile yetişen torunu Hafız Hüseyin Şahbaz; vefatından sonra torunu Ali Nurettin Şahbaz açılış konuşmasını yapar. Ahmet Şahbaz sunuculuğu üstlenir. Hafız Kadir Özokçu Kuran-ı Kerimden ayetler okur, Yoksul Derviş ise irticalen "hoşgeldiniz" deyişi okur. Deyişler, âşıklar tarafından yaratılmıştır. Bu nedenle halk müziği ezgisel yapısına sahiptir. Anadolu halk müziğinde kırık hava denilen formlar içinde bulunan deyişler, yaratım ortamı ve şekli itibarı ile otantik-bireysel halk müziği olarak nitelendirilebilir (Yöre, 2000: 41-42). Kültürün simgesi olan fotoğraflar, görüntüler, cümleler ise icra esnasında ortama yansıtılır. Yoksul Derviş bağlaması ile deyiş ve ilahileri okurken genellikle bendir eşlik eder. Müzik etkinliklerinde kültür içerisinde yetişmiş gençlere de yer verilir. Yoksul Derviş'in kızı Şehribanu Kubat ve oğlu Ebutalip Kubat beste ve güftelerin oluşturulup saklanması, gençlere ve çocuklara bağlama eğitimi verilmesinde, koro ve müzik gruplarının oluşturulmasında büyük görev alırlar. Çalgılar, kız ve erkeklerin bir arada seslendirdiği bağlama kudüm ve bendirden oluşur. Birden fazla sayıda bağlama ve bendirin yer aldığı görülür. Bir ya da daha fazla solist olabilir. Müzik yapısında sözün ön planda tutulduğu yinelenen ezgi kalıpları ve nakarat bölümleri vardır. Güfte içeriğinde edebî, dini ve kültürel temelli anlatımlar görülür. 2/4, 4/4, 5/8 ve 7/8 lik ritim kalıpları kullanılır. Ağır tempoludur. Anma günleri için özellikle yazılmış ve notaya alınmış beste ve güfteler bulunmaktadır. Bu bestelerin kalıcı hale getirilmesi ve saklanması önemlidir.

Semah sırasında semahların tipik eşlik çalgısı olan bağlama, Yoksul Derviş tarafından çalınır. Bendir de hafif kuvvetle eşlik eder. Bağlama esas olarak ritimleri belli eden vurgularla çalınarak aynı zamanda bir ritim aleti gibi kullanılır. Sözler yine ön plandadır. Ses alanı bir oktavla sınırlı olmakla birlikte çoğunlukla dördütlü ve beşli ses alanları yinelenen ezgi cümleleri içinde kullanılmaktadır. Semah tek ses üzerine tekrarlanan "İllallah" nidaları ile sona erer. Anma gününün tamamı, semah'da bir ibadet olarak görülür. Semah dönerken "hay" ve "hu" esmaları topluca söylenir.

Törenler sırasında yapılan etkinlikler, yıl yıl yazılı kayıt altına alınır. Kim tarafından hangi deyişler okunduğu, hangi ilahilerin hangi sırayla söylendiği, kimlerin yer aldığı listelenir.

8. Etkinliklerde Sanatçılar

Etkinliklerde sadece dergâhtan yetişen şair ve ozanlar yer almaktadır. Dışarıdan ozan ve sanatçı çağrılmaz. Katılımcılara herhangi bir ücret ödenmemekte ve gönüllü dahi olsa dışarıdan sanatçı kabul edilmemektedir. Dergâh ziyaretine ve köye zaman zaman ünlü sanatçılar gelmektedir. Bu sanatçılar ağırlanır, köyde bağlamasını alıp çalarlar ancak vuslat yıldönümlerinin olduğu gün böyle bir durum söz konusu olamaz. Bu prensibin, vuslat gününün özünü bozmamak, anlamını yitirmesine ve genelleşmesine neden olmamak için yapıldığı belirtilir. Etkinliklerde bir şey alınıp satılmaz. Buradaki yiyecek, içecek gibi ikramlar ve konaklama masrafları gönüllü kişilerce ya da bağış yoluyla karşılanır.

9. Semaha davet

Elçi, çalışmasında Karacalar Köyü semahlarının diğerlerinden farklı olduğunu ve farklı dönüldüğünü, şaman danslarına benzediğini söyler (1998: 556).

"Canlarımız, semah yapacak. Hizmet gören canlarımız semaha çıkacaklar. Aşk ile canlar."

Şah Hüseyin diyene
Kıspet vardır giyene
Resul ümmetim dedi
Şahı candan sevene

Semah Yoksul Derviş'in "Hu" esmasını söylemesi ve duası ile biter. "İlahi Yarabbi semahımızı iki cihanda baki eyle Ehli Beyt'in aşkına Ehli Abanın aşkına, insan sevgisi Hak Halili Bacı Sultan Yüce Şah'ın hürmetine Allah İllallah hu."

Bir başka semahta ise bitiriş şöyle olmuştur.

"Bismillahirrahmanirrahim. İlahi Yarabbi Habibin Hazreti Muhammed Mustafa'nın hürmetine. Aliyyel Murtaza'nın hürmetine, Ehli Beyt ve Ali abanın hürmetine, Şah Hasan Hüseyin'in hürmetine, 24

Bacı'nın hürmetine, 14 masumu pak'ın hürmetine, semahımızı hak eyle, özümüzü pak eyle, yüzümüzü ak eyle, dergâhımızı daim ve gaim eyle, Ehli Bey'tin yolundan, izinden ayırma, Hak Halil'i Bacı Sultan yüce Şah'ın hürmetine, Allah eyvallah Huu"

Yoksul'un semaha çıkanlara yönelik duası ise şöyledir.

"Erenler semahınız aşk olsun, aşkınız pir olsun, piriniz var olsun. Allah, eyvallah"

Dergâhı başka "Alevi-Bektaşî" dergâhlarında semah dönerek temsil edenler de semaha davet edilir.

Bu semahda Yoksul'un şu duası ile biter.

"Hu, Bismillahirrahmanirrahim. İlahi yarabbi, semahımızı hak eyle, özümüzü pak eyle, dergâhımızı daim ve gaim eyle, zürriyetimizi bu yoldan dur eyleme, 3'ler, 5'ler, 40'lar, 7'ler semahı eyle Yarabbi. Aşk olsun erenler, aşkınız cemel olsun, cemaliniz nur olsun. İki cihanda semahınız baki olsun. Allah eyvallah, huu."

Semah Bitince Yoksul Derviş şiirini okur. Bu bir nevi nasihattir:

İnsan Sevgisi

Bir nasihatim var gül yüzlüm sana
Sevgi saygı göster, sarıl insana,
"Her varlıktan kutsal doğdu cihana",
Sevgi saygı göster, sarıl insana.

Münkirin dedisi kodusu vardır,
Mümininse Hak'tan gıdası vardır,
Hazreti Resûl'ün hadisi vardır,
Sevgi saygı göster, sarıl insana.

Yoksul Dîvânî yem "ellamdüli'llah,
"Rabbü'l âlemin'dir Hak habibul'llah,
Kendi varlığından yarattı Alla,
Sevgi saygı göster, sarıl insana.

Melekten, huriden, herşeyden üstün,
Sakın ki olmasın insana kastın,
Halka hizmet eyle, Hak olur dostun,
Sevgi saygı göster, sarıl insana.

Enbiyâ, evliyâ insanlık tâcı,
Bir gönül yapanlar en büyük hacı,
İnsanın kalbidir, Allah'ın tâcı,
Sevgi saygı göster, sarıl insana.

Arama Kâbe'de, Mekke'de, Hac'da,
İnkârlar âdeme etmedi secde,
Allah Habîb'ine dedi, Mî'rac'da,
Sevgi saygı göster, sarıl insana.

"Komşusu aç kendi tok ise eğer,
Ümmetim değildir" dedi Peygamber,
Kur'an'da ayette bile yeri var,
Sevgi saygı göster, sarıl insana.

Yoksul Derviş der ki "Ellamdüli'llâh",
Dostları görmüşüm Allah Eyvallah,
Kendi öz nûrundan yarattı Allah,
Sevgi saygı göster, sarıl insana.

Kültürün yeni nesillere aktarımı oldukça önem taşır. Bu nedenle etkinliklerde Yoksul Derviş eşliğinde çocuklara da semah döndürülür. Burada büyük bir sevgi, hoşgörü ve gurur ortamı yaşanır. Semah

sırasında çocukların kıyafetleri, hareketleri serbesttir her biri bildiği kadar semahı gerçekleştirir. Çocukların semahı Yoksul Derviş'in duası ile son bulur.

10.Etkinliklerde Edebi Erkân

Sadece Bacı Sultan törenlerinde değil gündelik yaşantıda da edebî erkân ön planda tutulur. Özellikle çocukların bu eğitimle yetişmelerine özen gösterilir. Bu amaçla etkinliklerde sık sık küçük çocuklara uyarılarda, nasihatlerde bulunulur. "Erenler, muhabbete devam ediyorsak. Erenler edebî erkân. Küçük kardeşlerim. Kulağınızı burnunuzu yerim. Bacı Sultan'ın sözlerine atıfta bulunulur. Destur."

Cehalete olma yakın
Zulmeti kökünden yıkın
Aradığın olur yakın
Derdi bize Bacı Sultan

Edebî hayâ erkân nerde
İşte güzel ahlak orda
Saygılı olun her yerde
Derdi bize Bacı Sultan

Sonuçlar ve Tartışma

Karacalar Köyü'nde ikili bir toplum gözükse de İslam'ın Tevhid inancında birleşen, iç içe yaşayan bir toplum barışçıl olarak yaşamlarını sürdürmektedirler. Bu da Kur'an'ın ve Hz. Muhammed'in (SAV) doğru anlaşılması halinde önyarguların kırılabilmesinin önemli bir örneğidir.

Kadiri Hüseyini, Ehlîbeyt Muhîbi Yoksul Dervîş aynı zamanda köyün Türbe Camii imamıdır. Yoksul Dervîş yalnız Karacalar Köyü'nde değil Emirdağ ve çevre köylerinde de din görevlisi olarak kabul görmüştür. Yoksul Dervîş, cenazelerde düğünlerde köyün diğer üç camii imamı ile birlikte hizmet vermektedir. Bu durum farklı toplulukların insanların da, kendi kimlikleri özelinde yaşamlarını sürdürebilmekte, kendi ibadet yerlerini düzenleyebilmekte, törenlerini rahatça yapabilmekte olduklarının göstergesidir.

İkili toplum yapısı, hayatın her alanında ve toplumsal olaylarda bir araya gelmeye engel olmamaktadır. Bacı Sultan vuslat günü etkinliklerine Sünnî topluluktan da katılımlar olmakta, düğün, dernek, doğum ve ölüm gibi insani durumlarda her zaman bir araya gelmektedir.

Kuran ve Ehlîbeyt sevdalısı Kadri Hüseyinler topluluğu kendi hiyerarşik yapılarını korumakta, belirgin bir şekilde kendi ritüelleri doğrultusunda yaşamaktadır. Köyde bu durum da kabullenilmiştir.

Bacı Sultan Vuslat Günü Etkinlikleri saz eşliğinde okunan deyişler, ilahiler ile oldukça zengindir. Hazreti Muhammed'e (SAV), Hz. Ali'ye, On İki İmamla, Hak Halilî'ye, Bacı Sultan'a sık sık göndermeler yapılır, dualar edilir.

Etkinlikler sırasında kullanılan çalgılar, okunan ilahiler, oluşturulan müzik grupları ve korolar özenle seçilip çalıştırılır. Etkinliklerin sırası, içeriği yazılı ve görsel kayıt altına alınır. Etkinlikler için yeni beste ve güftelerin oluşturulmasına özen gösterilir. Bu sayede kullanılan müziklerin korunması, aktarılması ve geliştirilmesi sağlanır.

Semahlar belli bir düzen içerisinde yapılmaktadır. Özellikle çocukların da semaha özendirilmesi oldukça dikkat çekicidir.

Bacı Sultan Vuslat Günü etkinlikleri köyde Ehlîbeyt muhibi Kadiri-Hüseyinlerin daha kurumsal bir kimlik içerisinde yaşamlarına destek olmaktadır.

KAYNAKÇA

- DOĞAN, İ. (2010). *Sosyoloji Kavramlar Sorunlar*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
DUYGULU, M. (1997). *Alevî-Bektâşî Müziğinde Deyişler*, İstanbul: Sistem Ofset.
DUYGULU, M. (2014). *Türk Halk Müziği Sözlüğü*, İstanbul: Pan Yayıncılık.
ELÇİ, A. C. (1997). *Alevî-Bektâşî Törenleri ve Semahlar*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı.
EROL, A. (2009). *Müzik Üzerine Düşünmek*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
ERSOY, İ. (2010). *Diaspora, Kimlik, Müzik*, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
GIDDENS, A. (2008). *Sosyoloji*, İstanbul: Kırmızı Yayınları.
GÜNAY, E. (2011). *Müzik Sosyolojisi*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
GÜVEN, S. (1999). *Toplumbilim*, Bursa: Ezgi Kitapevi.
GÜVENÇ, B. (2010). *İnsan ve Kültür*, İstanbul: Boyut Yayıncılık.
HOGG, M. (1997). *Sosyal Psikolojik Açından Grupta Bütünleşme*, Çev: Aliye Mavili Aktaş, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
KAPLAN, A. (2008). *Kültürel Müzikoloji*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

- KARAHASANOĞLU, S. , Yavuz, E. D. (2015). *Müzikte Araştırma Yöntemleri*, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Yayınları.
- ONATÇA, N. A. (2007). *Alevi- Bektaşî Kültüründe Kırklar Semahı Müzikal Analiz Çalışması*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- SARI, M. (2010). *Halk Aşığı ve Halk Ozanı Âşık Yoksul Derviş*, Cilt I, Afyonkarahisar: Afyonkarahisar Valiliği Yayını.
- SARI, M. (2010). *Halk Aşığı ve Halk Ozanı Âşık Yoksul Derviş*, Cilt II, Afyonkarahisar: Afyonkarahisar Valiliği Yayını.
- SARI, M. (2010). Afyonkarahisar'lı İki Hak Âşığı; Sultan Divânî ve Yoksul Derviş, Afyonkarahisar: *I. Uluslararası Sultan Divânî ve Mevlevîlik Sempozyumu*.
- YILDIRIM, H. E. (2007). *Âşık Yoksul Derviş'in Şiirlerinde Dinî-Tasavvufî Unsurlar*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.
- YÖRE, S. (2000). Türkiye'de Halk Müziğinin Çeşitliliği ve Yapısı Üzerine, *Orkestra Aylık Müzik Dergisi*, S. 39 (313) s. 38-46.
- Görüşme: Ahmet Şahbaz 25.02.2017
- Görüşme: Yoksul Derviş 25.02.2017
- Görüşme: Dergâh üyeleri ve köy halkı 25.02.2017